

Шпортюк Марія Іванівна

Студентка 1 курсу ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О.

кандидат юридичних наук, доцент

зав. кафедри теорії права і держави ФСП, НТУУ «КПІ»

ПРОГАЛИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ

Україна стала незалежною зовсім недавно – тому законодавство України є недосконало сформоване. Через це часто на практиці трапляються проблеми пов'язані з прогалинами в нашому законодавстві.

Існують наступні причини прогалин: первісні та наступні. Первісні прогалини виникають через неврахованість у формулюваннях нормативних актів багатоманітності життєвих ситуацій, які регулюється даним законодавством. Дана ситуація трапляється також через прорахунки, допущені при розробці та прийнятті закону, у використанні прийомів юридичної техніки. Наступні прогалини виникають по об'єктивним обставинам внаслідок постійної зміни суспільних відносин, виникнення життєвих ситуацій, які не можуть бути передбачені законодавцем при прийнятті закону.

Оскільки прогалини в праві є нормальним явищем, то зовсім уникнути їх неможливо. Отже, слід знайти способи їх оперативного подолання чи усунення.

Трапляються випадки, коли необхідно знайти норму права, регулюючу конкретні суспільні відносини, а насправді, такої норми не існує. Теорія права визначає даний випадок як "прогалини в праві", тобто відсутність юридичного врегулювання конкретних суспільних відносин у тій ситуації, коли таке врегулювання є необхідним. В той час, коли спір, виниклий у сфері суспільних відносин, що не врегульований нормами права, однаково необхідно вирішувати, включаючи, також, судовий розгляд. Відсутність регулюючих конкретні відносини норм права не може бути приводом для відмови судом розглянути справу. В ч.6 ст.4 Господарсько-процесуального кодексами можемо побачити: "Забороняється відмова в розгляді справи за мотивами неповноти, неясності, суперечливості або відсутності законодавства, що регулює спірні відносини".[1]

Для виходу з такої ситуації існує два варіанти: перший полягає в тому, щоб прийняти правовий акт компетентним органом, що регулював би дане питання.

Єдиним способом заповнення прогалин у праві являється правотворча діяльність державних органів. Проте, якщо прогалину виявлено в процесі правозастосовної діяльності, то швидко прийняти необхідні правові норми не можливе, тому органи виконавчої влади використовують оперативні засоби заповнення прогалин задля вирішення конкретної юридичної справи. Вони використовують такі засоби: аналогія закону, аналогія права, субсидіарне застосування правових норм.

Причинами прогалин є:

- 1) законодавець не відображає в нормативних актах усе різноманіття суспільних відносин, які вимагають правового регулювання;
- 2) невміння чи небажання законодавця прорахувати весь спектр життєвих ситуацій, які складаються через постійний розвиток суспільних відносин;
- 3) технічні помилки законодавця, допущені при розробці законопроектів, прийнятті законів та введення їх в дію.

Прогалини в праві виникають, як правило, там, де виникає суперечливість норм однакової сили, коли одна з них «заперечує» іншу.

Невірно буде вважати прогалинами в праві наступні випадки:

- кваліфіковану мовчанку законодавця, коли він навмисно залишає питання відкритим, уникає прийняття норми, відносить вирішення справи за межі законодавства;
- свідоме віднесення питань на розсуд правозастосовних органів, коли законодавець розраховує на конкретизацію його законодавчої волі підзаконними нормативно-правовими актами.

В процесі правотворчості, шляхом внесення змін і доповнень до законів, видання нових, досконаліших юридичних актів повинні усуватися прогалини в законодавстві.

Однак цей процес є досить тривалим і складним. Тому застосовують другий варіант для оперативного рішення. Він полягає в аналогії закону і аналогії права.

Ці теоретичні принципи зафіксовані на законодавчому рівні у ст. 8 Цивільного кодексу України. Тому при нормативному обґрунтуванні своїх вимог або заперечень у суді по цивільним та господарським справам можемо посилатися на цю норму Цивільного кодексу. Цією статтею закріплено положення про аналогію права та про аналогію закону та їх можливість застосування до відносин, що регулюється Цивільним кодексом України.

Ч. 1 ст. 8 ЦКУ встановлюється, що за відсутності врегулювання ЦКУ та іншими актами цивільного законодавства цивільні відносини будуть регулюватися тими правовими нормами ЦКУ та інших актів цивільного законодавства, які регулюють подібні за змістом цивільні відносини. А в разі неможливості застосування цього припису цивільні відносини будуть регулюватися відповідно до засад цивільного законодавства.[2]

Але слід мати на увазі, що аналогію права та аналогію законодавства не можна використовувати щодо абсолютно всіх суспільних відносин. Відповідно до кримінального та адміністративного законодавства, аналогія права та аналогія закону щодо відносин, що регулюються цими галузями права, заборонена.

Отже для держави усунення прогалин у законодавстві є одним з основних завдань. Оскільки ця проблема не дозволяє розвиватись демократичній, правовій державі і перешкоджає її наближенню до міжнародних стандартів.

Список використаної літератури:

1. Господарсько-процесуальний кодекс України, 1.03.1992р., ч. 6. ст. 4
2. Цивільний кодекс України, 16 січня 2003 р., ст. 8, 43.